

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОСВІТИ І НАУКИ
В ІНТЕРДИСЦИПЛІНАРНОМУ КОНТЕКСТІ**
Матеріали I-ї Міжнародної науково-практичної конференції

**WSPÓŁCZESNE TRENDY ROZWOJU EDUKACJI I NAUKI
W KONTEKŚCIE INTERDYSCYPLINARNYM**
Materiały I Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Praktycznej

19 – 20 листопада 2015 року
Ченстохова - Ужгород - Дрогобич

19 – 20 listopada 2015 roku
Częstochowa - Użhorod - Drohobycz

ПОЛОНІЙНА АКАДЕМІЯ В ЧЕНСТОХОВІ
ДВНЗ «УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
РАДА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ
ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
РАДА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОСВІТИ І НАУКИ В ІНТЕРДИСЦИПЛІНАРНОМУ КОНТЕКСТІ

**Матеріали I-ї Міжнародної
науково-практичної конференції**

19 – 20 листопада 2015 року

AKADEMIA POLONIJNA W CZĘSTOCHOWIE
UNIwersytet Narodowy w Użhorodzie
RADA MŁODYCH NAUKOWCÓW
PAŃSTWOWY UNIwersytet Pedagogiczny
IMIENIA IWANA FRANKI W DROHOBYCZU
RADA MŁODYCH NAUKOWCÓW

WSPÓŁCZESNE TRENDY ROZWOJU EDUKACJI I NAUKI W KONTEKŚCIE INTERDYSCYPLINARNYM

**Materiały I Międzynarodowej Konferencji
Naukowo-Praktycznej**

19 – 20 listopada 2015 roku

Ченстохова – Ужгород – Дрогобич
Częstochowa – Użhorod – Drohobycz
Посвіт
2015

Рекомендовано до друку Вченою радою Полонійної академії в Ченстохові
(протокол № 8 від 27 серпня 2015 року)

УДК 371.1:001(08)
ББК 74.04я43
С 91

С 91 Сучасні тенденції розвитку освіти і науки в інтердисциплінарному контексті : Матеріали І-ї Міжнародної науково-практичної конференції, 19 – 20 листопада 2015 року / [редактори-упорядники: І. Зимомря, В. Ільницький]. – Ченстохова – Ужгород – Дрогобич : Посвіт, 2015. – 236 с.
ISBN 978-617-7235-86-5

Видання містить доповіді І-ї Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку освіти і науки в інтердисциплінарному контексті». Молоді та досвідчені науковці висвітлюють актуальні питання в галузях педагогіки, психології, мовознавства та літературознавства, мистецтвознавства, історичних, природничих та економічних наук, біології, екології, охорони навколишнього середовища, туризму, фізичного виховання та реабілітації. Матеріали стануть корисними для широкої наукової громадськості, викладачів, аспірантів, студентів.

УДК 371.1:001(08)
ББК 74.04я43

Редакційна колегія:

Кринські А. – д-р габ., професор
Пантюк М.П. – доктор педагогічних наук, професор
Палінчак М.М. – доктор політичних наук, професор
Зимомря І.М. – доктор філологічних наук, професор
Ільницький В.І. – кандидат історичних наук, доцент
Бриндзя І.В. – викладач кафедри екології та географії
Дмитрів І.І. – кандидат філологічних наук, доцент
Жигайло О.О. – кандидат психологічних наук, доцент
Жовтані Р.Я. – кандидат філологічних наук, доцент
Малаховська Т.О. – кандидат хімічних наук, старший науковий співробітник
Пагута М.В. – кандидат педагогічних наук, доцент

Рецензенти:

Астаф'єв Олександр Григорович – доктор філологічних наук, професор кафедри теорії літератури, компаративістики і літературної творчості Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Борисов Вячеслав Вікторович, доктор педагогічних наук, професор Донецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

Скотна Надія Володимирівна – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри практичної психології, ректор Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

ISBN 978-617-7235-86-5

© В. Ільницький, І. Зимомря, 2015
© Посвіт, 2015

ЗМІСТ

ІСТОРІЯ. ПОЛІТОЛОГІЯ. ФІЛОСОФІЯ

Батюк Т. Життя та творчість Мирона Кордуби	8
Бородата Т. Православна традиція Війська Запорізького.....	9
Галик В. Франкові листи з поштової скриньки Дрогобича як джерело до вивчення життя і багатогранної діяльності вченого.....	11
Горан Т. Діяльність церковних братств Сінявського деканату Перемишльської греко-католицької єпархії (1933 – 1934 рр.).....	13
Ільницький В. Співпраця представників інших національностей із українським визвольним рухом у Карпатському краї ОУН.....	14
Кашка М. Зародження «народного русофільства» в результаті інтервенції російських військ на Закарпатті (1848 – 1849 рр.)	17
Курдина Ю. Інтердисциплінарність як шлях до вивчення гутництва Прикарпаття та Волині.....	19
Кутняк І. Поняття «життєвого світу» в феноменології Едмунда Гуссерля	21
Мараєва У. Народна обрядовість як ознака традиційності українського суспільства	23
Мельничок Ю. Український визвольний рух: нарис історіографії проблеми	24
Міщенко А. Санкція як механізм впливу на країну-порушника в системі міжнародних відносин	25
Наріжний Ю. Філософський музей як засіб візуалізації філософських концептів і понять	27
Палінчак М. Особливості трактування сутності і змісту поняття «державно-церковні відносини»	28
Панченко Ю. Сучасні тенденції ідеологічного самовизначення студентства	30
Попп Р. Історична наука західних областей України в суспільно-політичних реаліях перших повоєнних років (1944 – 1950)	31
Стецик Ю. Отець Аркадій Зеневиц (ЧСВВ), професор Дрогобицької василіанської гімназії (1780 – 1781 рр.): біографічний огляд.....	33

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Марушка М. Внесок Василя Авраменка у розвиток хореографічної освіти на Галичині	35
Околович І. Вокально-хореографічне мистецтво Дрогобиччини другої половини ХХ століття.....	36
Олексюк А. Фактори дослідницької діяльності народно-інструментального мистецтва України ХХІ ст.	37

МОВОЗНАВСТВО. ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

МОВОЗНАВСТВО

Бенедик М. Організація наукового дискурсу: різновиди та аспекти його аналізу	39
Ваврінчик Р. Мовленнєві акти: дискурсивно-когнітивний підхід	40
Вереш М. Гіперо-гіпонімічні відношення термінів німецької християнсько-богословської терміносистеми	42
Герасочкіна Т. Особливості складання рекламних текстів та їх вплив на сучасне суспільство	43
Драбов Н. До питання взаємозв'язку мови і культури	45
Качмар О. Комунікативний акт: вербальні та невербальні компоненти	46
Котвицька В. Латентні запозичення у сучасній німецькій мові	48
Максимчук В. Новотвори з компонентом <i>слово</i> в лексиконі сучасних поетів Рівненщини.....	49
Рак О. Структурно-семантичні характеристики лексико-семантичних полів та особливості їх вживання в процесі вивчення німецької мови як іноземної	51
Рошко С. Граматичні засоби вираження порівняльних синтаксем	52

ньому становленні теорії дискурсу «не все гаразд із критеріями визначення типів дискурсу, сфер та епізодів спілкування, не всі типології можуть похвалитися логікою побудови класифікації поки ще не систематизований емпіричний матеріал [1]. Наша увага зосереджена на диференціації дискурсу на основі семантичного критерію і з позиції соціолінгвістики, тобто з точки зору науки, яка займається вивченням мови в аспекті її функціонування. В. Карасик, відомий російський вчений, виділив два основні типи дискурсу – персональний та інституційний [6]. У першому випадку в спілкуванні беруть участь комуніканти, які добре знають один одного і мовець виступає як особистість у всьому багатстві свого внутрішнього світу, тоді, як у другому – спілкування відбувається у рамках статусно-рольових відносин, має місце мовленнєва взаємодія представників соціальних груп або інститутів один з одним, з людьми, які реалізують свої статусно-рольові можливості у рамках складених суспільних інститутів. Нечітке представлення дискурсу призводить до того, що існують різноманітні представлення методів та цілей його аналізу : 1) аналіз дискурсу як інтегральна сфера вивчення мовленнєвого спілкування з точки зору його форми та функцій; 2) аналіз дискурсу як найменування традицій аналізу Бірмінгемської дослідницької групи; 3) аналіз дискурсу як «граматика дискурсу», котре є близьким, але в той же час не є тотожним напрямком для дослідження лінгвістики тексту.

Таким чином, організація наукового дискурсу з притаманною їй диверсифікацією його аналізу зумовлює дослідження типологізації та жанрових різновидів академічного дискурсу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белова А. Д. Поняття «стиль», «жанр», «дискурс», «текст» у сучасній лінгвістиці / А. Д. Белова // Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. Серія «Іноземна філологія». – 2002. – Вип. 32–33. – С. 11–14.
2. Серажим К. С. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектура, варіативність : монографія / К. С. Серажим ; [за ред. В. Різуна]. – К. : КНУ ім. Т. Шевченка, 2002. – 392 с.
3. Макаров М. Л. Основы теории дискурса / М. Л. Макаров. – М. : Гнозис, 2003. – 280 с.
4. Томахів М. В. Англомовний науковий дискурс : сучасний стан та перспективи подальших досліджень / М. В. Томахів // Одеський лінгвістичний вісник. – 2015. – Вип. 5. – С. 154–157.
5. Солощук Л. В. Принцип ідентифікаційної взаємодії вербальних та невербальних компонентів комунікації в англомовному діалогічному дискурсі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eprints.zu.edu.ua/2625/1/05slvadd.pdf>
6. Карасик В. И. Языковой круг : личность, концепты, дискурс: [монография] / В. И. Карасик. – М. : Гнозис, 2004. – 390 с.
7. Фролова І. Є. Стратегія конфронтації в англомовному дискурсі: Монографія / І. Є. Фролова. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2009. – 344 с.
8. Можарова Т. Н. Культура наукового мовлення / Т. Н. Можарова // Вісник КДУ ім. М. Остроградського. – 2010. – Вип. 5 (64). – Ч. 1. – С. 169–173.
9. Маленко О. О. Український науковий текст у вимірах часу і дискурсу / О. О. Маленко, В. А. Борисов // Лінгвістичні дослідження : Зб. наук. праць ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. – 2014. – Вип. 37. – С. 224–226.
10. Корольов І. Р. Поняття дискурсу в сучасному мовознавстві : визначення, структура, типологія / І. Р. Корольов // Studia Linguistica. – 2012. – Вип. 6. – С. 285–303.

Регіна ВАВРІНЧИК,

м. Ужгород

МОВЛЕННЄВІ АКТИ: ДИСКУРСИВНО-КОГНІТИВНИЙ ПІДХІД

Адекватна інтерпретація повідомлення можлива тільки за умови розгляду повних висловлень у їхній єдності та з урахуванням лінгвістичного й екстралінгвального контекстів, антропологічних параметрів комунікантів. Дискурсивно-когнітивний підхід, що доповнює лінгвопрагматичний, уможливує спостереження за мовленнєвими актами (далі – МА) в межах їхньої дискурсивної послідовності [3, 128–129].

Дослідження, в якому дискурс розглядається як єдність процесу мовленнєвої діяльності та її результату, тобто тексту та структурно організованої сукупності мовленнєвих актів [4, 90], повинно зосереджуватися на певних типах дискурсивних практик, тобто на комунікативно-прагматичних зразках мовленнєвої поведінки, реалізованої в певній соціальній сфері [5, 41]. Дискурсивний підхід уможливує системний аналіз семантичного, синтаксичного і прагматичного складників [1, 4] досліджуваного мовного матеріалу. Згідно з основними принципами такого підходу слід враховувати: а) комплекс мовних та екстралінгвальних чинників комунікативної діяльності; б) ситуацію (предметну й комунікативну); в) соціально-культурний складник дискурсу, ідеологію й ментальність його учасників; г) когнітивні характеристики спілкування. Включення останнього параметру означає звернення й до когнітивної методології, згідно з якою під час вивчення мовного узусу повинні залучатися всі без виключення аспекти мовлення, зокрема «менталістсько-когнітивно-психологічні» [7, 534]. Відтак, теорія мовленнєвих актів, як і лінгвопрагматика загалом, опирається на такі чинники інгерентно ментальної природи: значення, зв'язність, тема, умовиводи, пресупозиція, знання, переконання, план, мета, потреба, координація, моніторинг, думка тощо. Так, наприклад, попередній огляд МА у сучасних проповідях переконливо доводить, що вказані вище чинники когнітивного характеру впливають на формування цього мовленнєвого утворення ще на етапі його підготовки. Очевидним є й те, що від автора проповіді вимагається не тільки знання текстів Святого Письма, а й глибока обізнаність із життям парафіян та мотиваційними особливостями адресата.

Оскільки когнітивне дослідження мовлення так само, як і прагматичне, зосереджено на реальному вживанні мови людиною в ході її життєдіяльності, та є невіддільним від сталих та плінних дискурсивних процесів, деякі вчені навіть позиціонують себе послідовниками саме «когнітивної прагматики». Вони вивчають МА не як відірвані від реального спілкування висловлення, а як комунікативний процес, започаткований у ментальній сфері мовця [2, 86] та як засіб вираження модальності мовця: епістемічної та деонтичної. Одним із головних теоретичних «каркасів» для когнітивної прагматики постає **Теорія Релевантності** з таким постулатом: за умов кооперативного та неконфліктного спілкування висловлення мовця, зазвичай, сприймаються слухачем як такі, що містять для нього певну важливість, актуальність та доречність (relevance) [6]. Цей пошук слухачем релевантності в адресованому йому повідомленні є головною особливістю когніції людини. Знання про процес такого пошуку уможливають розуміння перлокутивного складника МА в тій чи іншій комунікативній ситуації-фреймі.

Теорія Ввічливості пояснює принципи мітигації у спілкуванні, адже сутність деяких МА становить «загрозу обличчю» адресата, і через це вони потребують пом'якшення. Крім того, мітигація є способом зменшення відповідальності й зобов'язань щодо сказаного [8, 909] та, з огляду на мовленнєві засоби, які використовуються для реалізації цієї функції мови, вона є конвенціональною. Теорія ввічливості насамперед шукає шляхи розв'язання проблеми «збереження обличчя» комунікантами в ході спілкування. Оскільки суспільне життя нерідко веде до здійснення «актів, що загрожують обличчю» (face threatening acts), для їх нейтралізації мовці використовують різноманітні стратегії ввічливості. Цей напрям дискурсивно-когнітивних досліджень з'ясує те, яким чином учасники комунікації уникають мовленнєвих ходів, які могли б зашкодити їхній публічній самооцінці й гідності.

Отже, дискурсивний та когнітивний підходи в дослідженні МА стають вирішальними в поясненні таких їхніх параметрів функціонування в дискурсі: а) соціально-статусні умови їхньої актуалізації; б) вплив тематичного спрямування дискурсу на наявність чи відсутність у ньому перформативів; в) сприятливий для «обличчя» адресата підбір засобів мовного репертуару. Когнітивну прагматику можна розглядати як ланку, що поєднує прагматичне та когнітивне вивчення природної комунікації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бацевич Ф. С. Дискурсивна прагматика : проблемне поле, дослідницька одиниця / Ф. С. Бацевич // *Studia Linguistica* : збірник наук. праць. – К., 2008. – Вип. 1. – С. 4–10.
2. Безугла Л. Р. Лінгвістична прагматика та дискурсивний аналіз / Л. Р. Безугла // *Studia philologica*. – 2012. – Вип. 1. – С. 95–100.
3. Дискурс іноземномовної комунікації : колективна монографія. – Львів : Вид-во Львівського національного університету ім. І. Франка, 2001. – 495 с.
4. Полюжин М. М. Когнітивний підхід до вивчення дискурсу / М. М. Полюжин // *Іноземна філологія*. – Львів, 2008. – Вип. 120. – С. 90–98.
5. Селиванова Е. А. Основы лингвистической теории текста и коммуникации. Монограф. уч. пособие. / Е. А. Селиванова. – К. : ЦУЛ, «Фитосоциоцентр», 2002. – 336 с.
6. Carston R. The explicit/implicit distinction in pragmatics and the limits of explicit communication / Robyn Carston // *International Review of Pragmatics*. – 2009. – Vol. 1. – Issue 1. – P. 35–62.
7. Sinclair M. Fitting pragmatics into the mind : some issues in mentalist pragmatics / Melinda Sinclair // *Journal of Pragmatics*. – 1995. – Vol. 23. – P. 509–539.
8. Thaler V. Mitigation as modification of illocutionary force / Verena Thaler // *Journal of Pragmatics*. – 2012. – Vol. 44. – P. 907–919.

Марія ВЕРЕШ,
м. Ужгород

ГІПЕРО-ГІПОНІМІЧНІ ВІДНОШЕННЯ ТЕРМІНІВ НІМЕЦЬКОЇ ХРИСТІЯНСЬКО-БОГОСЛОВСЬКОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ

Важливим елементом дослідження німецької християнсько-богословської терміносистеми вважаємо проблему систематизації та класифікації. Системно-структурна організація лексики виявляється, зокрема, через гіперо-гіпонімічні чи родо-видові стосунки між мовними одиницями, які відображають логічну підпорядкованість понять. Гіпонім – це поняття, що посідає ієрархічно нижче становище, гіперонім – вище [1, 106]. Терміносистема, яка не відірвана від загальномовної системи, пронизана гіпонімічними відношеннями. Терміни відображають взаємозв'язки явищ і речей, що позначаються ними. Наявність термінів, об'єднаних за підвидовими ознаками, припускає наявність термінів, об'єднаних за видовими ознаками, а існування останніх, у свою чергу, визначається наявністю родових термінів. Це означає, що елементи зв'язані гіпонімічними відношеннями [3, 79]. Г. Ю. Князєва вважає, що «гіперо-гіпонімічні відношення виступають не тільки методом дослідження системності лексичних одиниць, але й результатом пізнавально-класифікаційної діяльності людини, важливим способом пізнання мовної, а у випадку з термінологічною лексикою – наукової картини світу» [3, 15]. Структура гіперо-гіпонімічних відношень включає терміни-гіпероніми (для вираження родових понять) та терміни-гіпоніми (для вираження видових понять). Так, термін *Kardinaltugend* виступає терміном-гіпонімом для терміна-гіпероніма *Tugend*.

При гіпонімічній організації важливим є те, що кожний вищий клас складається з меншої кількості одиниць з більшим обсягом значення. Оскільки основою семантики терміна, його лексичного значення служить поняття, що ним виражається, яке не існує ізольовано від системи понять, що формуються професійно спрямованим мисленням у певній сфері діяльності, то за основу класифікації термінів для виявлення структури термінології галузі можуть бути взяті їх логіко-поняттєві зв'язки та відношення [4, 119]. Наприклад, термінологічна одиниця *Sakrament* є гіперонімом для гіпонімів *Sakramente der christlichen Initiation*, *Sakramente der Heilung* та *Sakramente des Dienstes für die Gemeinde*. У свою чергу, гіпонім *Sakramente der christlichen Initiation* є гіперонімом для інших термінів-гіпонімів: *Sakrament der Taufe*, *Sakrament der Firmung* та *Sakrament der Eucharistie*. Гіперо-гіпонімічний зв'язок німецького богословського терміну *Sakrament* зображено на схемі рис. 1.2.